

Okolo godziny 18⁰⁰–18³⁰ konie przechodziły przez pozostałości łemkowskiego sadu, gdzie rosły zdziczałe jabłonie. Każdego dnia, bez względu na pogodę konie penetrowały sad w poszukiwaniu spadów jabłek, dokładnie je wyjadając. Można było zaobserwować wyuczone zachowania starszych klaczy, polegające na ocieraniu się i uderzaniu bokiem o pień drzewa w celu strząśnięcia na ziemię owoców.

Po krótkim pobycie w sadzie stado przemieszczało się około 150 metrów na południowy zachód do strumienia, w celu zaspokojenia pragnienia. Picie wody trwało średnio kilkanaście minut (od 10 do 25 minut), przy czym przy pobieraniu wody obowiązywała pewna hierarchia. Najpierw pragnienie zaspakajala przewodniczka i klacze najstarsze, po czym młodsze, na samym końcu źrebięta. Ograniczony dostęp do potoku (płynął wśród leśnych drzew) uniemożliwiał jednoczesne picie wody przez wszystkie zwierzęta. Pobyt u wodopoju ograniczał się do godzin pomiędzy 18³⁰–19⁰⁰ a 19³⁰–20⁰⁰. Kolejno stado wracało znad strumienia, po czym, bezpośrednio przed zapadnięciem zmroku, wraz z bydłem przechodziło w kierunku północno-wschodnim na niżej położoną część pastwiska w pobliżu rzeki. Tam wszystkie zwierzęta spędzały noc.

Każdej doby późny wieczór i noc konie spędzały na otwartej przestrzeni, wzdłuż obniżenia przy rzece. Wpływały na to niewątpliwie względy bezpieczeństwa (obawa przed atakiem wilków penetrujących obszar pastwiska).

Ponownie można skonstatować, iż intuicyjnie unikały bliskości lasu i zarośli, skąd mogły się spodziewać zagrożenia (wilki). Pokonując drogę na niższe pastwisko – przy rzece, zwierzęta (zarówno jałowki, jak i konie) musiały przejść bardzo strome zbocze, którego skrajem biegła wąska (szerokości około 30–35 cm) błotnista ścieżka. Trudna do przejścia przez człowieka, z niewiarygodną zwinnością była pokonywana nie tylko przez konie, lecz także i bydło.

Porównując ze sobą długość wykonywania przez konie poszczególnych czynności, można stwierdzić, iż najwięcej czasu pomiędzy godziną 9⁰⁰ a 18⁰⁰ poświęcały one na pasienie się (ok. 44%), stanie (ok. 28%) i przemieszczanie się (ok. 19%). Czynności takie, jak: leżenie, zabawa, funkcje pielęgnacyjne, fizjologiczne, picie wody zajmowały hucułom znacznie mniej czasu ich pobytu na pastwisku, odpowiednio: 2,66%, 1,53%, 2,49%, 1,18%, 1,06%. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż w zależności po pory dnia dała się zauważyć istotna różnica w długości czasu poświęcanego przez obserwowaną populację na wykonywanie kolejnych czynności (tab., rys.). Przed południem (godz. 9⁰⁰–15⁰⁰) najdłużej wykonywaną czynnością było pasienie się (55,52% czasu); w godzinach okołopołudniowych (12⁰⁰–15⁰⁰) – stanie (47,75%); w godzinach popołudniowych (15⁰⁰–18⁰⁰) – przemieszczanie się (27,34%).

Zaobserwowano pewien wpływ warunków pogodowych na zmianę zachowania się koni na pastwisku. W dni chłodniejsze, przy znacznym zachmurzeniu nieba i temperaturze powietrza około 20°C konie przejawiały większą aktywność ruchową (przemieszczanie się i jednoczesne intensywne pobieranie paszy) w porównaniu z dniami upalnymi – intensywnym nasłonecznieniu i temperaturze powietrza około 30–32°C.

Podsumowując można stwierdzić, iż w codziennych zachowaniach obserwowanego stada dał się zauważyć duży schematyzm i wysoka powtarzalność przejawianych reakcji behawioralnych. Na podstawie przeprowadzonych badań, z wysokim prawdopodobieństwem można było przewidywać zachowanie się obserwowanej populacji o określonej porze dnia. Wskazuje to na występowanie swoistego biologicznego rytmu dobowego koni huculskich w czasie ich pobytu na pastwisku. Jego poznanie staje się niezwykle istotne dla efektywnego i racjonalnego użytkowania tych zwierząt w terenie.

Nieco z historii dowodu tożsamości konia i o potrzebie wprowadzenia paszportu konia w Polsce

Marian Jeliński

Państwowy Instytut Weterynarii w Puławach

W latach czterdziestych i pięćdziesiątych XX wieku w Polsce funkcjonowały dowody tożsamości konia. Były one zaopatrzone w serię i numer, a na ostatniej stronie tego dokumentu

przewidziano miejsce na „Przebieg służby wojskowej konia”. W XX wieku chodziło zatem o zaopatrzenie wojska w konie. Na pierwszej i drugiej stronie opisywanego dokumentu podano:

Wskazówki dla właściciela (posiadacza) dowodu tożsamości konia

Dowód tożsamości konia jest urzędowym dokumentem ewidencyjnym dla wszystkich koni, począwszy od ukończonego 2-go roku życia. Dokonywanie jakichkolwiek zmian i poprawek w dowodzie tożsamości konia przez właściciela (posiadacza) konia jest wzbronione i będzie karane.

Właściciel (posiadacz) konia jest obowiązany:

1) w czasie użytkowania konia poza obrębem gminy (miasta), w której koń ma stałe miejsce postoju, posiadać przy sobie dowód tożsamości konia, lub wręczyć go osobie opiekującej się koniem.

2) przy każdym odstąpieniu prawa własności (posiadania) innej osobie:

a) przekazywać jej jednocześnie dowód tożsamości konia, który osoba jest obowiązana przyjąć,

b) zgłosić w urzędzie prowadzącym ewidencję koni w terminie 7-dniowym, fakt pozbycia się konia. Z dniem zgłoszenia wszelkie obowiązki, wynikające z ewidencji konia, a związane z posiadaniem odstąpionego konia, przechodzą na nowego właściciela (posiadacza).

3) zgłaszać w urzędzie prowadzącym ewidencję koni w terminie 7-dniowym nabycie konia lub zmianę stałego miejsca postoju, przedstawiając jednocześnie dowód tożsamości konia, celem poczynienia w nim zmian.

4) zgłaszać w urzędzie prowadzącym ewidencję koni w terminie 7-dniowym inne zmiany, dotyczące posiadanego konia, jak: padnięcia, kradzież, kastrację itp. przedstawiając jednocześnie dowód tożsamości konia.

5) przedstawić na każde wezwanie organów władz urzędowych i samorządowych dowód tożsamości konia.

6) w razie wywozu konia za granicę Państwa – przedstawić dowód tożsamości konia w urzędzie celnym.

7) przedstawić dowód tożsamości konia przy wszystkich oględzinach weterynaryjnych, przy wprowadzaniu na targowiska (targi, jarmarki, pokazy, przetargi publiczne), przy załadunku wagonów kolejowych, na statki itp., celem uzyskania ewentualnej adnotacji o stanie zdrowotnym konia.

8) w razie zniszczenia, zagubienia lub kradzieży dowodu tożsamości konia – w celu uzyskania odpowiedniego zaświadczenia – najdalej do dnia 7-miu donieść o tym urzędowi prowadzącemu ewidencję koni i wnieść podanie o wydanie duplikatu.

Na trzeciej stronie opisywanego dokumentu umieszczono ówczesne godło państwowe i napisy:

Rzeczpospolita Polska
Dowód tożsamości konia
Województwo...
Powiat...
Seria... Nr...

Na czwartej stronie umieszczono opis konia:

- a) pochodzenie, rasa albo typ
- b) nazwa konia
- c) płeć
- d) rok urodzenia
- e) maść i odmiany
- f) znaki szczególne

Dane z piątej strony wskazują, że opis sporządził lek. wet., podając miejscowość i datę, widoczna jest pieczęć okrągła starostwa [3]. Sporo danych o dowodach tożsamości konia i opisie maści zawierają dawne przepisy weterynaryjne [2].

Pierwszego właściciela konia wpisywał Zarząd Gminny, potwierdzając to pieczęcią, podpisem, podając miejscowość i datę. Adres nowonabywcy i datę zgłoszenia stwierdzono podpisem prowadzącego ewidencję, a w 1949 r. użyto nawet pieczęć Biura Ewidencji Ludności.

Wydaje się, że podobnie mógłby wyglądać paszport konia, zawierający numer identyfikacyjny zwierzęcia. Wprowadzanie tego dokumentu w Polsce nie będzie chyba zatem zbyt trudne.

Zgodnie z ustawą z 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej (j.t. Dz.U. z 1999 r., nr 66,

poz. 752) znowelizowaną 25 lipca 2001 r. (Dz.U. z 2001 r., nr 129, poz. 1438) od 1 stycznia 2003 konie (z wyjątkiem koni wolno żyjących) w Polsce powinny być zaopatrzone w paszporty, pozwalające na identyfikację zwierząt. Ustawowe wymogi są następujące:

1. Posiadacz konia, sprowadzonego z zagranicy jest zobowiązany zgłosić Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa fakt wwozu tego zwierzęcia w terminie 7 dni od dnia przeprowadzenia granicznej kontroli weterynaryjnej.

2. Agencja może zlecać wykonywanie czynności związanych z oznakowaniem zwierząt lub wydawaniem paszportów zwierząt innym podmiotom, w szczególności izmom rolniczym i związkom hodowców.

3. Konie sprowadzane z zagranicy po dokonaniu zgłoszenia, zaopatrywane są w paszporty. Dokonując zgłoszenia koni sprowadzanych z zagranicy, należy okazać Agencji paszporty tych zwierząt wystawione za granicą.

4. Posiadacz konia jest obowiązany do zgłoszenia Agencji w terminie 21 dni faktu urodzenia się tego zwierzęcia.

5. Po otrzymaniu zgłoszenia Agencja wydaje zgłaszającemu paszport zwierzęcia.

6. Paszport zwierzęcia powinien zawierać w szczególności:

a) miejsce oraz datę urodzenia zwierzęcia, a w przypadku koni – również ich opis,

b) imię i nazwisko lub nazwę posiadacza zwierzęcia oraz jego adres zamieszkania lub określenie jego siedziby,

c) numer identyfikacyjny zwierzęcia.

7. Konie mogą być wprowadzone do obrotu, jeżeli są:

a) zaopatrzone w paszport,

b) zaopatrzone w świadectwo zdrowia wystawione przez powiatowego lekarza weterynarii.

8. Świadectwa zdrowia są wystawiane dla zwierząt pochodzących z gospodarstw spełniających warunki weterynaryjne.

9. Posiadacz konia jest zobowiązany zgłosić Agencji w terminie 7 dni fakt:

a) padnięcia zwierzęcia,

b) zbycia zwierzęcia poza granice kraju,

c) uboju zwierzęcia.

10. Posiadacz paszportu zwierzęcia jest obowiązany w terminie 7 dni do zwrotu paszportu do Agencji w przypadku padnięcia lub uboju zwierzęcia.

11. W przypadku zmiany posiadacza konia poprzedni i nowy posiadacz są obowiązani zawiadomić Agencję w terminie 7 dni o tej zmianie.

12. Poprzedni posiadacz obowiązany jest przekazać nowemu posiadaczowi wraz z koniem jego paszport.

13. Za czynności związane z oznakowaniem, wydawaniem paszportów zwierząt Agencja pobiera opłaty.

14. Agencja prowadzi rejestr koni zaopatrzonych w paszporty. Rejestr prowadzi się przy użyciu elektronicznych nośników informacji.

15. Rejestr zawiera w szczególności:

a) miejsce oraz datę urodzenia zwierzęcia, a w przypadku koni – również ich opis,

b) imię i nazwisko lub nazwę posiadacza zwierzęcia oraz adres zamieszkania lub określenie jego siedziby,

c) numer identyfikacyjny zwierzęcia.

16. Organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą nadzór nad oznakowaniem i rejestracją zwierząt i mają prawo do bezpłatnego dostępu do danych zawartych w rejestrze oraz do zgłaszania korekt i uzupełnień w tym rejestrze.

17. Konie urodzone przed dniem 1 stycznia 2003 podlegają zgłoszeniu do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w okresie 12 miesięcy od tego dnia, a do tego czasu mogą one zostać wprowadzone do obrotu na dotychczasowych zasadach.

Można mieć nadzieję, że zgodnie z powołaną ustawą minister właściwy do spraw rolnictwa wkrótce określi, w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowe zasady:

a) prowadzenia rejestru zwierząt oznakowanych i zaopatrzonych w paszporty, w tym tryb zgłaszania koni do rejestru,

b) oznakowania zwierząt,

c) wydawania i zwracania paszportów zwierząt,

2) szczegółowe warunki weterynaryjne przy wprowadzaniu na rynek koni oraz wzory świadectw zdrowia,

3) wzór paszportu zwierząt – mając na względzie potrzebę zapewnienia kontroli przemieszczania się zwierząt, a także ochronę zdrowia ludzi i zwierząt,

4) wysokość opłat za oznakowanie i wydawanie paszportów zwierząt, uwzględniając koszty ponoszone przez Agencję, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych,

5) harmonogram wdrażania systemu znakowania i rejestracji koni w poszczególnych województwach.

Stosowanie paszportów, pozwalające na identyfikację zwierząt zgodnie z ustawą, będzie wkrótce koniecznością. We wspólnym stanowisku do rokowań z Polską Rada Unii Europejskiej zwróciła się bowiem o dostarczenie strategii i kalendarza wdrożenia w życie wymogów UE, dotyczących m.in. aktualnych procedur i planowanych działań dotyczących wprowadzenia paszportów dla zwierząt, a także aktualnego stanu oraz przewidywanego rozwoju komputerowej bazy danych identyfikacji i rejestracji bydła [4]. Należy dodać, że kilka lat temu pismo Centrum Obliczeniowego (VIT) w Verden skierowano do wszystkich hodowców bydła, aby w ciągu roku zaopatrzyli się w kolczyki w liczbie proporcjonalnej do wielkości stada [1]. Podobne pismo o paszportach dla koni mogłoby trafić do właścicieli tych zwierząt po uruchomieniu w Polsce centralnej komputerowej bazy danych identyfikacji i rejestracji koni.

Literatura: 1. Büschken K., Pawlak H.: Przegląd Hodowlany 5, 21-22, 1996. 2. Deryło J., Grochowski J., Korzeniowski J., Lutyński W.: Zbiór przepisów weterynaryjnych. t. 1 i 2. PWRiL, Warszawa 1957. 3. Dowód tożsamości konia. Seria E, nr 154461, 4. Wijaszka T.: Medycyna Wet. 58, 232-234, 2002.

Nowe książki

„Skutki krzyżowania i kojarzenia bydła w Polsce w latach 1946-1997” – książka autorstwa Mariana Kuczaja z Akademii Rolniczej we Wrocławiu adresowana jest w głównej mierze do specjalistów hodowli i chowu bydła, decydentów polityki rolnej, pracowników ośrodków doradztwa rolniczego, nauczycieli średnich i wyższych szkół rolniczych oraz młodzieży studiującej w uczelniach rolniczych. Na podstawie 428 pozycji piśmiennictwa przedstawiono w niej opis zmian, jakie zachodziły w Polsce w latach 1946-1997, w zakresie głównych cech użytkowych bydła: wydajności mleka, zawartości składników w mleku oraz przydatności opasowej i wartości rzeźnej.

Głównym celem było przeanalizowanie skutków krzyżowania i kojarzenia bydła ras krajowych między sobą oraz z rasami zagranicznymi, ze wskazaniem na pozytywne efekty krzyżowania, a także naukowe wyjaśnienie przyczyn nieudanych eksperymentów. Równocześnie przedstawiono kryteria, którymi należy się kierować, aby zapewnić oczekiwane efekty krzyżowania. Wyodrębniono linie hodowlane buhajów, których potomstwo spełniło oczekiwania eksperymentatorów.

Opracowanie to jest wykładnią trafnych decyzji odnośnie kierunków doskonalenia bydła. Stanowi pomoc godną zalecenia tak w środowiskach naukowych, jak też w praktycznej hodowli.

Książkę można nabyć w Wydawnictwie Akademii Rolniczej we Wrocławiu, ul. Sopotcka 23, 50-344 Wrocław, tel./faks: (0-prefiks-71) 328-12-77, e-mail: wyd@ozi.ar.wroc.pl

